

491.82
N241

OXFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
STACKS
AUG 29 1975

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књига XX, св. 1—5

БЕОГРАД, 1973—1974.

ТРЕЋИНА ПОСЛА НА ИЗРАДИ ВЕЛИКОГ РЕЧНИКА САНУ

„Речник српскохрватског књижевног и народног језика“ израђује се у Институту за српскохрватски језик, и то од самог почетка излажења. Иако је Институт већ више од једне деценије издвојен из Академије и живи као самостална научна установа, његови сарадници сматрају и даље своју делатност граном општег научног и културног програма који се организовао око Српске академије наука и уметности, а на Институт и даље гледају као на научну установу у крилу Академије, која уосталом задржава статус једног од оснивача Института. Кад је реч о нашем великом речнику, посебно треба имати у виду чињеницу да је највећи део посла на прикупљању речничке грађе (а то је рад који је трајао више од пола века, са прекидима и успорењима које су изазвала два светска рата) извршен у оквиру Академије, пре оснивања Института — као и чињеницу да Академија и даље испољава велики интерес за овај стручни подухват, па се и штампање Речника финансира преко Академије.

Због свега тога Речник се, и у самом Институту и другде, помиње под именом *Речник Српске академије наука и уметности* (*Речник САНУ*) чешће него под именом које стоји на корицама („Речник српскохрватског књижевног и народног језика“).

Крајем 1973. године изашла је из штампе VIII књига Речника, а током 1974. године треба да се изради и да у штампу и IX књига. Колико се унапред може сагледати обим целокупног дела, то значи да је прекорачена једна трећина саме израде; кад се узме у обзир и прикупљање грађе и извршење других послова који омогућавају нормални ток даљег рада, онда је наравно сасвим недовољно оценити досадашњи рад као трећину укупног посла.

Тит и садржај Речника САНУ. У послератним годинама морало се приступити изради српскохрватских описних речника у ствари изнова. Кад је 1947. године основан Институт и кад му је стављено

у задатак да израђује описни речник, морала се донети коначна одлука о типу и обиму дела. У начелу се пред једнојезични (описни) речник општег типа могу поставити тројаки задаци, који условљавају и тројак обим.

Кратки описни речник мора показати основни, стандардни фонд речи које су у широкој употреби, које се нпр. могу препоручити странцу да их научи ако хоће да практично овлада нашим језиком, и уопште оних речи које представљају активно језичко наслеђе. За домаћу употребу приказивање овог фонда речи има углавном нормативни карактер, тј. већу важност добијају нормативне препоруке (изричите — у погледу облика, акцента, рекције и др., или прећутне, које се испољавају у самој селекцији речи и њихових примена) и извесна систематизација речи — него дефиниције, јер су значења углавном позната. Знатнију информативну вредност (у ствари већу него дефиниције) имају извесне илустрације употребе речи, тј. типичне спреге и синтагме или уопште илустрације употребе речи у контексту, које се морају давати као сажете вештачке конструкције, јер једнотомни или двотомни обим са којим мора рачунати овакав речник не допушта навођење цитата из литературе.

Описни речник средњег обима може, поред овог основног фонда, пружити и нешто ширу лексичку грађу, у коју улазе не само широко познате речи него и мање позната успешнија образовања до којих је дошао књижевни језик и народни говори. Он, према томе, приказује не само основни фонд него и основни лексички потенцијал, који може служити као својеврсна залиха и путоказ за богаћење језика и израза. Ако се допусти обим од четири до шест књига, простор омогућава не само знатно већу диференцијацију значења него и изванредно доказан поступак, употребу цитата из књижевних и других дела.

Велики речник — тезаурус може испунити и знатно опсежније задатке: да исцрпно покаже мање-више све лексичке категорије и што богатије представи све мноштво речи једнога језика и њихова значења. Овакав речник служи лингвистичким стручњацима као основа за најразличитија проучавања речи, њихових категорија и система, свих елемената структуре лексичког фонда. За људе од пера, као и за све оне који теже да негују и усавршавају свој језик, он пружа изванредне могућности богаћења и усавршавања израза, а за шире кругове служи и као тумач, у коме се може наћи објашњење великог броја недовољно познатих речи, домаћег и туђег порекла. Ове задатке може испуњавати само веома обимни, многотомни речник; горњу границу његовог

обима одређује компромис између стварних могућности (богатство прикупљене грађе, изгледи за израду и објављивање) и сталног, мада никад реално достигнутог циља лексикографа: да речник буде богат као и сам језик.

После извесних колебања у припремној фази рада (нарочито пре него што су Матица српска и Матица хрватска приступиле изради описног речника), Речник САНУ се коначно определио за овај последњи тип, за тип и обим великог академијског речника — тезауруса. Његово лексичко богатство условљено је у првом реду богатством прикупљене грађе и других извора на основу којих се израђује речник (различити приручници). Основну грађу — картотеку Речника САНУ — чине подаци из неколико хиљада ексцерпираних дела (књижевних, стручних и других), као и неколико стотина збирки речи из појединих народних говора. Сва се та грађа прегледа и разматра при обради речничког текста, али се она ни издалека не може сва објавити, јер би то више него удвостручило обим Речника. Зато се у Речнику за поједино значење по правилу не даје више од шест цитата, иако их у грађи има често и неколико пута више. Поред тога, прибегава се и различитим поступцима селекције и економисања, чиме се уштеди доста простора.

Тако се за најпродуктивније граматичке изведенице (глаголске именице, имена особина, придеве односа, деминутиве и аугментативе, прилоге изведене од описних придева) по правилу не приказују конкретна значења, него се само констатује однос према основној речи (понекад уз извесно допунско објашњење значења), а економише се и са навођењем потврда.

Са знатним ограничењима дају се у Речнику географска имена и њихове изведенице. Од домаћих имена дају се само „знатнија“, што практично значи да изван Речника остају имена села и многи други микротопоними, који би — кад би се систематски прикупили и објавили у посебном приручнику — били у много праваца драгоцен извор језичког материјала, али не доприносе битно вредности општег описног речника. Још ограниченије се показују имена страних географских појмова, где обрађивачи имају упутство да уносе само имена која су језички значајна (посебно уобличење у нашем језику, апелативне речи насловљене на географско име и сл.).

Што се тиче стручних термина и њиховог третмана у Речнику САНУ, могу се начелно разликовати два слоја или две области ових речи. Први слој представљају оне гране које већ одавно имају у нашем језику своју терминологију (нпр.

имена биљака и животиња, термини старих народних заната, сточарски и ратарски термини, народни медицински називи), што може бити од изванредног лингвистичког значаја. Другу област представљају новији термини, који, истина, не могу бити од значаја за проучавање старијих фаза нашег језика, али представљају данас најпродуктивнија жаришта лексичког стварања и богаћења речничког фонда нашег језика. Ауторски колектив Речника примењује углавном ова мерила у обради стручних термина: што исцрпније (мада у сажетој обради) показивати термине из области за које одавно постоји народна терминологија (за ове стручне области грађа Речника САНУ је веома богата); тежити богатом показивању термина и за новије гране и попуњавати у том погледу постојећу грађу праћењем енциклопедијских и терминолошких приручника који се појављују и уношењем термина који постану шире познати. Што се новији термини не могу показивати тако исцрпно као старији, разлог је у првом реду њихово мноштво (кад се у прошлој деценији говорило о систематској обради југословенске стручне терминологије, рачунало се да ће бити потребно не мање од 60 приручника за разне области, тј. 60 књига самих стручних термина), а и чињеница да нису прикупљени потребни систематски подаци, који се могу скупити и обрадити само у оквиру специјалних програма везаних за поједине стручне области.

Речи општег, апелативног типа уносе се, међутим, готово без икаквих ограничења, сем што се испусти реч за коју се оцени да није поуздано засведочена, понеки варваризам сасвим уске употребе, локални дијалекатски лик неке речи која је иначе ушла у Речник и сл. Да поменемо овде да су из Речника САНУ засад испуштене вулгарне, скаредне речи (*verba obscena*), с тим да се накнадно покажу у посебном стручном додатку. Могуће је да ће то бити најзгодније учинити у оквиру допунског тома, с којим мора рачунати речник толиког обима и тако дуготрајне израде као што је Речник САНУ. Тај допунски том могао би садржати, поред допуна и неизбежних исправки, и друге специјалне додатке, нпр. регистар најважнијих домаћих и страних географских имена и одговарајућих етника, податке о језичким системима (акцентским, обличким) и др.

2

Однос Речника САНУ и Речника Матице српске. Крајем 1973. године практично је завршен ауторски посао на изради шестомног речника Матице српске; остају још послови углавном тех-

ничке редакције и штампање, па да се ово толико оспоравано дело коначно преда стручној и широј публици. Речник Матице српске (који је у почетку паралелно издавала и Матица хрватска) није замишљен у систему са Речником САНУ, као део истог лексикографског програма. Његов обим одређен је добрим делом спонтано — с ограничењима која су проистекла из броја извора документације, из искључења збирки речи из народа и из ограниченог броја примера који се наводе као илустрација уз поједине семантичке јединице. У погледу избора речи, међутим, није спроведена готово никаква селекција, него је број речи углавном одређен богатством скупљеног материјала; тако је Речник МС испао знатно опсежнији него што се у почетку замишљало и желело.

Ипак се показало да је Речник МС у добром складу са Речником САНУ, да та два лексикографска подухвата немају карактер удвајања посла, него пре узajамног допуњавања. Ово пре свега истиче из чињенице да је Речник МС приручник *с р е д њ е г о б и м а*, и према томе више практичне намене, док Речник САНУ представља фундаментално дело дугорочних циљева. Сем тога је (иако оба речника обухватају начелно исти временски период, од Вука до нашег доба) дошла до изражаја и извесна хронолошка разлика: у Речнику МС сразмерно већи удео има новија лексика, док се у Речнику САНУ доста места даје и лексички из XIX и с почетка XX века. Оба речника се такође добро допуњавају са „Рјечником хрватскога или српскога језика“ Југославенске академије знаности и умјетности, који је започео још Ђуро Даничић, а сада је у току штампање XXI књиге (израда рукописа овога дела већ поодавно је завршена). Овај велики историјски речник обухвата грађу од првих писаних споменика до XIX века, и само се делимично преклапа са грађом Речника САНУ и Речника МС, јер је укључена лексика Вука Караџића и још неких писаца XIX века.

Током израде оба поменута савремена речника остварена је значајна практична сарадња, која је олакшана тиме што су готово сав ауторски рад у име Матице српске извршили садашњи или некадашњи сарадници Института за српскохрватски језик и што се израда везала за просторије Института; треба овде истаћи да је велики део Речника Матице српске заснован и на ауторском раду загребачких лексикографа. Најдалекосежнији резултат те сарадње је изванредно значајно проширење лексичке грађе на основу које се израђује Речник САНУ, јер је целокупна лексичка грађа Матице српске доступна обрађивачима Речника САНУ, а преснимавањем грађе Матице хрватске допуњено је оно што је недостајало у документацији Матице српске.

Лексичко богатство Речника САНУ. Током неколико деценија интензивних припрема за израду речника у Српској Академији наука је скупљена изузетно богата грађа. Приближна израчунавања и процене показале су да се број речи у тој збирци приближава једва вероватној цифри од 400.000 речи, што селекција једва да може смањити испод 350.000 речи. Колико је то обиље лексике, схватићемо ако тај број упоредимо са подацима да у Вуковом речнику има нешто више од 47.000 речи, у проширеном речнику Ивековића и Броза нешто изнад 52.000 речи, а у знатно исцрпнијем Бенешинеовом „Хрватско-пољском рјечнику“ нешто изнад 66.000 речи. Бројем речи Речник САНУ далеко надмашује не само савремени Речник МС, него и историјски Рјечник ЈАЗУ, упркос великом временском распону његових извора. Навешћемо приближне упоредне податке о броју речи у појединим произвољно узетим секцијама, упоређујући Речник САНУ с Рјечником ЈАЗУ, Речником МС, Речником српскохрватског и немачког језика Ристаћа и Кангрге (Р—К), поменути Бенешинеовим речником (Бен.) и Вуковим „Српским рјечником“.

речи на	ба-	га-	ге-	брз-	бро-	д-дај	изв-
Вук	469	174	22	20	22	42	76
Бен.	508	186	61	26	77	49	151
Р-К	529	238	83	29	58	54	180
РМС	1256	559	262	85	152	85	286
РЈАЗУ	1873	942	146	83	197	212	399
РСАНУ	3457	1729	493	185	352	300	744

Број речи није једини (можда ни најважнији) показатељ богатства лексичке грађе у Речнику САНУ, него долази до изражаја и интензивна семантичка диференцијација, разгрананање значења и њихових нијанси. Наведимо као пример да је уз глагол *извесити* (*изведем*) у Речнику САНУ дата 41 дефиниција (објашњење значења), а уз глагол *изводити* још више (49). Да би се оцениле праве размере Речника (посебно обим досад израђеног његовог дела), треба имати у виду и велики формат и врло густ слог издања; тако објављених осам књига садрже толико текста колико не би стало ни на 18.000 густо сложених страна Нашег језика. Али оно што је најважније у овом случају то је чињеница

да већ досад објављене књиге по богатству и разноврсности материјала омогућују да се Речник САНУ већ може корисно употребљавати, и у практичне и у стручне сврхе, и да ће се са сваком новом књигом те могућности увећавати. Уосталом, Рјечник ЈАЗУ, иако још нису објављена слова З и Ж и део В, већ давно представља један од основних приручника за слависте широм света.

4

Организација рада и ауторство у Речнику САНУ. Организацију рада и распоред ауторских задужења условљавали су разни momenti, пре свега чињеница да се морало почети без специјализованог лексикографског кадра, који се постепено стварао тек у току израде Речника. Рад је у почетку био доста оптерећен и тиме што није претходно утврђен и разрађен коначни систем и метод обраде. Зато је израда I књиге трајала веома дуго (објављена је тек 1959. године), а било је доста и узалудно утрошеног рада; тако је текст у првој (обрађивачкој) верзији био израђен све до слова Ј, али се тај рукопис морао израђивати изнова. Током рада на II књизи тражен је начин рада којим би се знатно убрзала израда, а да то не буде на штету квалитета, а почев од III књиге дошло се до организације рада која је, са мањим изменана, остала трајна карактеристика израде Речника САНУ.

Распоред ауторских задужења условљен је тежњом да се у ствари не довољава ни кадар што рационалније и ефикасније искористи. Стална је тежња Института да оспособи и ангажује што више потпуно квалификованих лексикографа, којима се може поверити мање-више самостална израда текста или рад у финалним фазама коауторске израде. Дobar лексикограф, међутим, може бити само онај ко и иначе може бити успешан филолошки радник, уз један посебно важан услов: да има смисла и способности за тачан, систематичан и акрибичан рад (недовољна акрибичност зна одсудно ограничити лексикографске могућности појединих иначе способних и квалификованих филолога). Да би се искористио и рад оних сарадника који не достигну тај степен (или пре него што га достигну), такође да би се постигла већа сигурност и свестраност обраде и убрзао њен ток — израда речничког текста изводи се у више коауторских фаза.

Припрема текста за редакцију извођена је делом у једној коауторској фази, а делом у две (поред разних помоћних поступака). Прву верзију речничког текста израђује о б р а ђ и в а ч,

на основу материјала картотеке и различитих приручника. Његов је задатак да што свестраније искористи речничку грађу и да тежи томе да његова верзија речничког текста буде што ближа коначној, са што мање пропуста и недостатака који се морају отклањати у даљим фазама. Ту верзију текста дорађује или — колико сматра потребним — прерађује помоћни уредник (помоћни редактор), прегледајући опет целокупну грађу, а онда се његова верзија текста предаје на рад у фази редакције. По потреби се и помоћни уредници ангажују као обрађивачи, а њихове обраде обично иду на редакцију непосредно, без другог коаутора у фази припреме; тако су примане и верзије појединих обрађивача за које је оцењено да успешније и сигурније припремају текст за рад у редакцији. У Институту се, у интересу сигурности рада, ипак тежи томе да се на што више текстова у фази припреме за редакцију ангажују два сарадника, макар други преглед имао и ограниченије задатке. Не треба, наиме, губити из вида да од ових припремних фаза одсудно зависе два изузетно значајна момента: који ће се део расположиве грађе искористити у Речнику и каква ће бити тачност података који се преносе (цитати, извори и др.). Да би се истакла и појачала лична одговорност коаутора, у VIII књизи се прешло на објављивање имена коаутора појединих секција, што се за фазу основне редакције ради већ одраније (почев од IV књиге).

Тако припремљену верзију текста добија на даљи рад основни уредник (уредник дате секције). Термин „уредник“ није сасвим адекватан овој врсти коауторског задатка; то јесте уредник по овлашћењу које има у односу на дати текст, али је степен ангажовања далеко већи од уобичајеног уредничког, основни редактор је један од основних коаутора одговарајуће секције. Његове интервенције по правилу имају карактер битних дорада и прерада текста, нарочито за речи сложеније семантике. У фази основне редакције текст добија лик близак коначном, јер даље (суредаторске) интервенције доводе, истина, до дораде текста, али ретко кад из њих проистекне битнија прерада обраде. Фаза суредације, тј. убрзаног вишеструког (сада се врше на сваком тексту два до четири суредаторска прегледа) прегледања готових редакција, ипак битно доприноси квалитету и сигурности речничког текста; захваљујући суредацији нарочито се смањи број превида, а постиже се и већа уједначеност рада коауторског колектива. Са суредације текст се поново враћа основном редактору да на основу предлога и примедби суредације утврди коначан текст, који ће — после још неких провера — бити дат у штампу.

Разумљиво је да се при оваквој организацији рада, а и уопште при изради коауторских дела оваквог обима, не може тачно одредити и ограничити коауторски удео појединих сарадника. Већање имена сарадника за одређене секције текста значи истицање личне ауторске одговорности, али по правилу не значи да у одговарајућој секцији нема коауторског удела и других сарадника, нити да се рад сарадника ограничио на секције уз које је поменуто њихово име. Још теже је одмерити и оценити обим и значај коауторског удела појединих сарадника, па су и подаци о ауторству првих осам објављених књига, које ћемо овде објавити на основу заглавног текста датог у свакој књизи, веома непрецизни и у извесном смислу условни:

Алексић, Љубомир, техн. послови у I књ.;

Алексић, др Радомир, уредник у I—IV и у поч. V књ.;

Анђелковић, Десанка, обрађивач у I—VIII књ.;

Аранђеловић-Живковић, Бранислава, обрада ономастике у I књ., обрађивач у II—VIII књ.;

Бабић-Вујанић, мр Милица, техн. послови у III књ., обрађивач у V—VIII књ., уредник у VII—VIII књ.;

Бабић, Јован, обрађивач у I књ.;

Банковић-Тодоровић, Олга, техн. послови у I-II књ.; обрађивач у III—VIII књ.;

Белић, др Александар, главни уредник I књ.;

Бркић, Ратиборка, обрађивач у II—VIII књ.;

Вујаклија, Милан, обрада етимологије у I књ., обрађивач у I књ.;

Вушовић-Радивојевић, Гордана, техн. послови у II—III књ., обрађивач у III—VIII књ.;

Голубовић-Станојичић, Зорка, техн. послови у II и IV књ., помоћни уредник у III—V књ., техн. уредник у V—VIII књ.;

Гортан-Премк, др Даринка, техн. послови у II—III књ., обрађивач у III—VI књ., пом. уредник у V књ., уредник у VI—VIII књ.;

Грицкат-Радуловић, др Ирена, пом. уредник у I књ., уредник у II—VI и у поч. VII књ.;

Деспотовић, Милка, обрађивач у V—VIII књ.;

Дешић, др Милорад, обрађивач у VII—VIII књ.;

Дошен, Коста, обрађивач у I књ.;

Борђевић, Милан, пом. уредник у I—II књ., обрађивач у III књ.;

Елезовић, Глиша, обрада етимологије у I књ.;

Ерцеговац, Милош, обрађивач у I књ., техн. послови и обрада етимологије у I књ.;

Зарић, Прибислав, обрада топономастике у I књ.;

Ивић, др Милка, обрађивач у I књ.;

Њивић, др Павле, обрађивач у I књ., контрола акцента у I књ.;

Игњатовић, др Душанка, техн. послови у I књ., обрађивач у II—V и VII—VIII књ.;

Илић, Драгомир, обрађивач у I—III књ.;

Илић, Драгослав, пом. уредник у I књ., уредник у II—V књ.;

Илић, Обрен, обрађивач у VIII књ.;

Јањић, Богољуб, пом. уредник у I—V књ.;

Јеремић, Драгољуб, техн. послови у II—IV књ., обрађивач у III—IV књ.;

Кашић, др Јован, техн. послови у II књ., обрађивач у III књ.;

Кнежевић, Миливоје, техн. послови у I књ., обрађивач у II—III књ.;

Ковачевић, Србислава, пом. уредник у I књ.;

Маневић, Годор, контрола етимологије турцизама у II—VIII књ.;

Марјановић, Душан, обрађивач у I књ.;

Марковић, др Светозар, обрађивач у I књ., уредник у поч. II књ.;

Матијашић, Фахра, техн. послови у II књ., пом. уредник у III—VI књ., уредник у VI—VIII књ.;

Матић, Љубомир, техн. уредник I књ., обрађивач у II књ.;

Матић, Светозар, обрада ономастике у I књ.;

Михаиловић (Тодоровић), др Бисенија, обрађивач у II—VII књ.;

Московљевић, др Милош, уредник у I књ.;

Недић, Милан, техн. послови у I књ.;

- Николић, др Берислав, контрола акцента у I—V књ., обрађивач у II књ., пом. уредник у III књ., уредник у IV—VIII књ.;
- Николић, мр Мирослав, обрађивач у VIII књ.;
- Одавић, Милан, техн. послови и руковођење коректуром у I књ., техн. уредник II књ., обрађивач у II—III књ., пом. уредник у IV—VIII књ.;
- Павловић, мр Звездана, техн. послови у II—III књ., обрађивач у IV—VIII књ.;
- Павловић, др Миливој,** уредник у I—IV и у поч. V књ.;
- Петровић, Никола,** обрађивач у I књ.;
- Пецо, др Асим, контрола акцента у II—IV књ., контрола рефлекса јата у II—III књ.;
- Пешикан, др Митар, техн. послови у I књ., пом. уредник у II књ., уредник у III—VIII књ.;
- Половина, Никола, обрађивач и пом. уредник у I књ.;
- Поповић, др Иван,** обрађивач у I књ.;
- Попс-Драгић, Драгиња, пом. уредник у I—VIII књ.;
- Прица, Спасеније,** пом. уредник у I—II књ., обрађивач у III—IV књ.;
- Пујић, Радојка, техн. послови у II—IV књ., обрађивач у III—VIII књ.;
- Радуловић, др Јован,** пом. уредник у I књ.;
- Симоновић, Драгутин, обрада ботаничких термина у I књ.;
- Сладојевић, др Петар, техн. послови у I књ., контрола рефлекса јата у II књ., обрађивач у II књ., пом. уредник у III—IV књ., уредник у V—VIII књ.;
- Станић, Милија, контрола акцента у I—II књ., пом. уредник у III—VIII књ.;
- Стевановић, др Михаило, уредник у I—VIII књ.;
- СТИЈИЋ, др Милан,** обрада етимологије у I књ., обрађивач у II—III књ.;
- Стојановић, Стојан, обрада ономастике у I књ., пом. уредник у I—II књ., обрађивач у III—VI књ.;
- Фекете, др Егон, техн. послови у II књ., техн. уредник III и IV књ., обрађивач у IV—VII књ., уредник у VII—VIII књ.;

Џвијетић, Наталија, обрађивач у II књ., пом. уредник у III—VIII књ.;

Џвијић (Ристић), др Олга, техн. послови у II књ., пом. уредник у III—VIII књ.

Ово никако није исцрпан списак људи који су уложили свој рад у Речник САНУ. Није обухваћен, пре свега, многострани рад на формирању и попуњавању речничке картотеке — скупљање речи у народу, избор речи из објављених дела и њихово исписивање, проверавање, сређивање, изузетно обиман рад на узбуњавању милиона листића и др.; овај рад трајао је више од пола века пре него што се приступило изради Речника (о чему су дати подаци у Белићевом предговору I књизи), а наставио се и напредо са израдом. Како је Речник САНУ главни посао Института за српскохрватски језик, на његовој изради су ангажоване све службе Института, посредно или непосредно. Поменимо, као пример, обиман рад дактилографије (досад преко 100.000 прекуцаних страница, што за сравањивање преписа — с обзиром на копије — значи и далеко више); или свакодневни рад на систематском проверавању цитата и у вези с тим обиман посао приручне библиотеке; или сложене задатке секретаријата Института, који — уз сасвим ограничен кадар (до крајњих могућности се тежи томе да се расположива места сачувају за филолошке раднике) — мора обављати све оне разноврсне послове које изискује једна самостална научна установа.

Због свега овога питање убрзавања израде Речника, које је у Институту стално актуелно, постаје још сложеније. После низа година кадровских и других припрема, ове године се предузимају мере да се убрза досадашњи темпо израде (пола тома годишње) — ако ту замисао на самом почетку не пресеку финансијске тешкоће са којима се Институт суочава.

Мићар Пешикан